

Kouzlo dvou velkých měst, Turínu a Janova, vynikající jídlo a víno a krása úžasných hor i pobřežní krajiny

Severozápadní Itálie

Úvod a mapa 84–85

Turín 86–89

Zážitek: Dejte si něco dobrého k pití v historické kavárně 89

Lanýže 90–91

Zážitek: Vydejte se hledat lanýže 91

Národní park Gran Paradiso 92–93

Zážitek: Turistika v Gran Paradiso 93

Janov 96–98

Portofino 99

Zážitek: Vydejte se hledat kytovce 99

Zážitek: Pomozte ochránit Cinque Terre 101

Další zajímavá místa v severozápadní Itálii 102

Hotely a restaurace v severozápadní Itálii 355–358

Dekoratивní kamenická práce,
Palazzo Madama, Turín

Severozápadní Itálie

V severozápadní Itálii se nacházejí tři hlavní oblasti – Piemont, Ligurie a Valle d'Aosta – a tři odlišné typy krajiny – vysoké hory s lesy a hlubokými alpskými údolím, roviny s klikatícími se řekami Pádské nížiny a útesy, zátoky a pláže středozemního pobřeží.

Název Piemont je zkomoleninou slov *piede dei monti* – úpatí hor – podle rozlehlé hradby Alp, které chrání mlhou zakryté nížiny, malá provinční města a kopce s pastvinami a vinicemi. V srdci této oblasti leží Turín (Torino), krásné barokní město plné dlážděných ulic, stinných podloubí a elegantních kavárniček. Turín byl kolébkou hnutí za sjednocení Itálie, domovem savojské dynastie, ze které pocházeli vévodové Piemontu a první králové sjednocené Itálie.

Daří se zde zemědělství a z krásných vápencových kopců Monferrato jižně od Turína pochází lanýžé, víno Asti spumante a dvě vynikající červená vína – Barolo a Barbaresco. Tato oblast je také kolébkou vermutu a slaných tyčinek (*grissini*), bez nichž by se bary a italské restaurace na celém světě neobešly.

Údolí Valle d'Aosta, které je jakoby vklíněné do pohorí Alp, nabízí některé z nejkrásnějších scenérií v Itálii. Je zde největší národní park – Parco Nazionale del Gran Paradiso – a na severu se tyčí tři nejvyšší evropské hory: Mont Blanc, Monte Rosa a Monte Cervino (známější pod německým názvem Matterhorn).

Hlavním městem oblasti je Aosta; podél údolí stojí několik ponurých

hradů, které jsou vzpomínkou na dobu, kdy bylo údolí díky horským průsmykům (jako například Gran San Bernardo) strategickým koridorem mezi Itálií, Francií a Švýcarskem. Dnes si díky tunelům (např. San Bernardo) tato oblast udržela svoji roli jako důležitá evropská dopravní trasa.

Ligurie patří k nejkrásnějším přímořským oblastem v Itálii. Janov (Genova), hlavní město u moře, je největším italským přístavem a zákoutí a rozsedliny klikatícího se pobřeží nabízí jedny z nejkouzelnějších evropských scenérií. Tato oblast tvoří úzký pobřežní pás, kterému se říká italská riviéra a táhne se od francouzských hranic až po Toskánsko. Z vnitrozemí ho střeží ligurské Alpy.

Západně od Janova se táhne palmami lemované pobřeží, kterému se říká Riviera di Ponente; směrem na východ je Riviera di Levante. Obě riviéry jsou obsypány letovisky a městy. Mezi nejlepších patří Cinque Terre – pět malých vesniček posazených na útesech, a Portofino – romantický skvost ležící na nádherném výběžku. ■

NENECHTE SI UJÍT:

Kávu, čokoládu nebo aperitiv
v jedné z historických kaváren
Turína **89**

Pěší výlet po Parco Nazionale del
Gran Paradiso **93**

Středověké hrady ve Valle d'Aosta
94–95

Návštěvu Acquaria a přepychových
paláců v Janově **96–98**

Procházkou kolem pobřeží
v Portofinu **99**

Projížďku lodí okolo pobřeží Cinque
Terre, následovanou obědem na
hlavním náměstí ve Vernazze **100**

Turín

„Turín není město..., které by mohlo člověka zaujmout,“ stěžoval si Henry James ve své knize *Italy Revisited (1877)*. I dnes přetrvává tento názor mezi těmi, kteří toto neopěvované a nenavštěvované město neznají – alespoň před konáním ZOH v roce 2006. Střed města vypadá neutěšeně a neitalsky. Na první pohled je to změt ulic, většinou z 19. století. Na okraji se rozkládají průmyslové čtvrti.

Náměstí Piazza Castello, jednomu ze dvou hlavních náměstí Turína, dominuje Palazzo Madama.

Turín

 84 C3

Informace pro návštěvníky

 Roh Via
Garibaldi
a Piazza Castello

 011 535 181

www.comune.torino.it

www.turismo.torino.org

www.fondazionetorinomusei.it (informace o muzeích a online vstupenky)

Při bližším pohledu však zjistíme, že Turín (*Torino*) je elegantní město s parky, paláci, podloubími, kodrcajícími tramvajemi a starobylými kavárnami. Najdeme zde také některé z nejkrásnějších barokních staveb mimo Řím. Také je zde uloženo kontroverzní Turínské plátno a sídlí zde výrobce aut Fiat, opora místního průmyslu. V roce 2006 se v Turíně konaly zimní olympijské hry. Díky této události se na toto dynamicky se rozvíjející město upřela pozornost celého světa a bylo vybudováno mnoho nových sportovních zařízení a opraveno mnoho budov i náměstí.

Turín (*Torino*) byl založen jako hlavní město keltského kmene Taurinů. Později se stal menší římskou

vojenskou základnou. Skutečný vzestup jeho důležitosti nastal, když si z něho v roce 1574 savojská knížata ze staré italskofrancouzské dynastie udělala své královské sídlo. Zášita savojské dynastie a dva vynikající barokní architekti, Guarino Guarini (1624–1683) a Filippo Juvarra (1676–1736) pak z města udělali společenské i umělecké centrum. V 19. století se členové této rodiny stali prvními propagátory sjednocení Itálie a posléze jejími prvními králi. Ve 20. století sem velké firmy, jako například Fiat (zal. 1899), přilákaly spousty přistěhovalců, hlavně z jižní Itálie, což během 50. a 60. let vedlo k vybudování velkých nových čtvrtí na okraji města.

Střed Turína je poměrně malá oblast, kterou můžete snadno a pohodlně obejít pěšky. Na západní straně se rozkládá elegantní náměstí Piazza San Carlo, architektonicky nejzajímavější náměstí ve městě. V jedné části náměstí stojí Palazzo dell'Accademia delle Scienze od Guariniho, ve kterém jsou umístěna hlavní městská muzea – Museo Egizio a Galleria Sabauda. Na protější straně stojí kostel San Carlo a Santa Cristina. Fasádu druhého kostela navrhl Juvary. Působná dlážděná hlavní ulice Via Roma s lákavými obchody vede až na druhé hlavní náměstí Piazza Castello. Okolo obou náměstí leží zajímavá směsice muzeí, paláců a kostelů.

Piazza San Carlo

Pouze Londýn a Káhira mají staroegyptské sbírky srovnatelné s těmi, které uchovává **Museo Egizio**, sídlící v Palazzo dell'Accademia delle Scienze, kde leží zároveň i Galleria Sabauda. Město vděčí za toto dědictví savojské dynastii, která sem v roce 1924 přenesla artefakty, které nashromáždil Bernardino Drovetti, rodák z Piemontu, který se stal během napoleonských válek francouzským generálním konzulem v Egyptě. Dále sem byly uloženy nálezy z vykopávek italských archeologů v roce 1911 a další vzácné poklady, jako například skalní chrám Thutmose III. (1450 př. n. l.) z el-Lessija, který muzeum darovala Sjednocená arabská republika (dnešní Egypt) v roce 1967 za pomoc při vykopávkách, které předcházely vybudování Asuánské přehradní nádrže.

V dolním patře muzea jsou vystaveny především monumentální sochy. Mezi nejvýznamnější patří

Superga

Superga (Strada di Superga 73, tel. 011 898 0083) je nádherná barokní bazilika, která je mistrovským dílem architekta Juvarry. Byla postavena v letech 1717–1731 na kopci (670 m n. m.) asi 10 km na východ od Turína jako poděkování za ochranu města před francouzskou armádou v roce 1706. Venkovní terasy nabízejí nádherný výhled na město a jeho okolí. Uvnitř jsou královské hrobky Savojské dynastie.

černá dioritová socha Ramsese II. (1299–1233 př. n. l.) a obrovská socha Sethi II. Nahoře jsou vystaveny exponáty, které reprezentují celou egyptskou civilizaci, ať jsou to předměty spojené s tkalcovstvím, zemědělstvím, rybařením či lovem, nebo kompletně rekonstruované hrobky, například Khaië a Merië (14. století př. n. l.) a sbírky papyrů, včetně údajně nejstarší topografické mapy na světě.

V galerii **Sabauda** jsou vystaveny obrazy, které shromáždila savojská dynastie od 15. století. Po sjednocení Itálie v roce 1860 byla sbírka darována státu. Mezi mnoha holandskými a vlámskými obrazy vynikají především: Rembrandtův „Spící stařec“ – možná portrét umělcova otce, „Utrpení Krista“ od Hanse Memlinga, „Madona s dítětem“ od Antony Van Dycka a Holbeina mladšího a „Děti anglického krále Karla I.“ od Van Dycka. Italské malířství zastupuje Mantegna, jehož zamyšlená „Madonna“ patří k nejlepším dílům v galerii, členové benátské školy, například Giovanni Bellini, Tiepolo („Aureliův triumf“), Veronese („Hostina v domě Šimonově“), a Tintoretto. Z bohatého výběru toskánských malířů jsou zde obrazy

Museo Egizio

 Via Accademia delle Scienze 6
 011 561 7776 nebo 011 534 623
 v poděli zavřeno
 €€
www.museoegizio.it

Galleria Sabauda

 Via Accademia delle Scienze 6
 011 564 1769
 v poděli zavřeno
 €€

POZNÁMKA: Torino+ Piemonte Cart (www.turismotorino.org) nabízí volný nebo zvýhodněný vstup do 180 muzeí a dalších památek v Turíně a celé oblasti Piemontu, ale také nadzemní veřejnou dopravu zdarma a slevy na prohlídky s průvodcem, koncerty, parkování, půjčování aut a okružní autobus City Sightseeing po městských památkách, na který můžete volně nasedat a zase vystupovat (www.torino.city-sightseeing.it). Karta (€€€€€) platí na dva, tři, pět nebo sedm dní a lze ji zakoupit v návštěvnickém centru.

Palazzo Carignano

✉ Via Accademia delle Scienze 5

☎ 199 757 517

🕒 v poděli
zavřeno

€ € €

www.palazzocarignano.it

Museo Nazionale del Risorgimento

✉ Palazzo Carignano, Via Accademia delle Scienze 5

☎ 011 562 1147

🕒 v poděli
zavřeno

€ €

Fra Angelica („Madonna“), Sodomy („Madona s dítětem a čtyři světci“), Filippina Lippiho („Tři archandělé“), Antonia a Pjera Pollaiuolových („Sv. Tobáš a archanděl Rafael“). Podívejte se také na „Zvěstování“ od Orazia Gentileschiho a pohled na Turín z 18. století od Bernarda Bellotta.

Blízkou galerie Sabauda stojí **Palazzo Carignano**, který byl postaven v letech 1679–1684 pro odnož savojské dynastie zvané Carignano. Palác s neobvykle vypouklou cihlovou fasádou postavil Guarini. V roce 1820 se zde narodil první král sjednocené Itálie Vittorio Emanuele II. a v letech 1861–1864 zde sídlil první

pevnosti, která zde kdysi stávala. Paláci dala jméno „Madama“ Marie-Christine Francouzská, matka Karla Emanuela Savojského, která zde v 17. století bydlela. V paláci dnes sídlí **Museo Civico d'Arte Antica**, ve kterém jsou vystaveny obrazy a umělecké předměty z období téměř tři tisíc let. Mezi nejvýznamnější díla bezpochyby patří slavný „Portrét muže“ (1476) od Antonella da Messina a nádherně ilustrovaná liturgická kniha Les Très Riches Heures, kterou nechal ilustrovat Jean Duc de Berry.

Turínskou katedrálu **Duomo di San Giovanni** (Piazza San Giovanni, tel. 011 921 8155, zavřeno 12.30–15) začali stavět v roce 1491 toskánská architekti. Dnes tvoří jediný větší renesanční monument v Turíně, avšak ani této stavbě se nevyhnuli géniové baroka – Juvarra navrhl korunu (1720) na decentní cihlové zvonici (1468–1470) a Guarini postavil kapli **Cappella della Santa Sindone** (1688–1694). V roce 1997 tuto nádhernou kapli vážně poničil požár, ale nejvzácnější relikvii Sindone neboli tzv. **Turínského plátna** se podařilo před plameny zachránit.

Pro věřící je toto plátno velmi vzácné, neboť do něho bylo údajně zabaleno Kristovo tělo po ukřižování. Pro pochybovače je to padělek ze 13. století. Datování radiokarbonovou metodou provedené v roce 1988 dalo za pravdu skeptikům, ale od té doby mnozí tento způsob datování zpochybňovali. Plátno prý bylo převezeno z Jeruzaléma na Kypř, odkud se dostalo do vlastnictví Savojské dynastie v roce 1453. V katedrále bylo poprvé vystaveno v roce 1694 a dnes bývá vystavováno pravidelně. Ať už se jedná o padělek nebo ne, nikdo nebyl doposud schopen podat

Výstava koňských brnění, Armeria Reale

Palazzo Madama a Museo Civico d'Arte Antica

✉ Piazza Castello

☎ 011 443 3501 (palazzo)

🕒 v poděli
zavřeno

€ Muzeum € €

www.palazzomadama-torino.it

italský parlament. Dnes zde v 27 místnostech sídlí **Museo Nazionale del Risorgimento**, které se věnuje sjednocení Itálie v 19. století.

Piazza Castello a okolí

Uprostřed Piazza Castello, obrovského náměstí severně od paláce, stojí **Palazzo Madama**. Dnešní vzhled je dílem Filippa Juvarry (viz str. 86), ale jeho počátky spadají do doby římského opevnění a středověké

ZÁŽITEK: Dejte si něco dobrého k pití v historické kavárně

Rada historických kavárniček je velkou pýchou Turína. Jsou to místa, která vypadají přesně tak, jak by historické kavárny měly vypadat: všude staré dřevo, přepychová sametová křesílka, spousta útulných zastrčených koutů, elegantní mramorové stolky, zrcadla a trpytivé lustry, stropy zdobené freskami a opojná směs vůní kávy, čokolády, zákusků a klasických koktejlů. Jednou z nejslavnějších kaváren je Al Bicerin (*Piazza Consolata 5*), malíčký skvost založený již roku 1763. Základ zdejší nabídky tvoří stejnojmenný nápoj bicerin, lehce výstřední směs kávy, čokolády a smetany.

Dalších několik z nejslavnějších kaváren ve městě leží na Piazza San Carlo a Piazza Castello, hlavních náměstích Turína. Baratti & Milano (*Piazza Castello 27*), založená roku 1873, byla po mnoho

desetiletí dodavatelem Savojské dynastie, královské rodiny Piemontu a poté i celé Itálie. Nedaleké Mulassano (*Piazza Castello 15*) je daleko menší, s klasickým interiérem s dřevěnými obklady z roku 1907 a úchvatným mramorovým barem.

Stejně lákavý podnik je Abrate (*Via Po 10*) hned za rohem, založený roku 1866, a Caffè Roberto (*Via Po 5*), jedna z mnoha kaváren, kde si můžete dát aperitiv a potom si vychutnat velký bufet teplých i studených maličkostí k zakousnutí.

Další, elegantnější a více vyšňořené kavárny se dobře hodí také k slavnostnějšímu vypití aperitivu brzy zvečera, zvláště pak dva rivalové na Piazza San Carlo: Caffè San Carlo (*Piazza San Carlo 156*) a Caffè Torino (*Piazza San Carlo 204*), oba chrámy barokního lesku, které za sebou mají už více než stoletou historii.

přijatelné vysvětlení otisku na plátně. Jsou na něm vidět obrysy obličeje a těla muže, který byl ukřižován. Viditelné jsou i stopy po zranění od trnové koruny.

Palazzo Reale neboli Královský palác, který stojí na východ od katedrály, byl hlavním sídlem Savojské dynastie v letech 1646–1865. Dnes sem chodí návštěvníci obdivovat zahrady, přepychové reprezentační komnaty (*pouze prohlídky s průvodcem*) a královskou zbrojnicí **Armeria Reale**, která je umístěna v jednom z křídel paláce. Je to jedna z největších a nejdůležitějších sbírek zbraní a různých vojenských exponátů na světě. Sbírkou shromáždili příslušníci Savojské dynastie a obsahuje zbraně z doby antického Řecka i Říma, velkolepé středověké a renesanční exponáty i z daleké Číny či Japonska.

Z Armeria Reale na Piazza Castello pokračujte směrem na východ po ulici Via Giuseppe Verdi a přijdete k jedné z nejvýznamnějších turínských památek **Mole Antonelliana**, která je vysoká 167 metrů a v 19. století to byla jedna z nejvyšších budov na světě. Architekt Alessandro Antonelli ji navrhl jako synagogu a s její výstavbou začal v roce 1862. Nakonec byla dokončena na náklady města Turína v roce 1897. Dnes je Mole (italský výraz pro obrovitou stavbu) výstavním centrem a sídlí zde **Museo Nazionale del Cinema** (www.museocinema.it, v pondělí zavřeno, €€), které mapuje historii italského filmového průmyslu od jeho počátků v Turíně. Vyhlídková plošina asi v polovině cesty nahoru nabízí nádherný výhled na město i na Alpy a údolí řeky Pád. ■

Palazzo Reale

- Piazzetta Reale
- 011 436 1455
- v podělí zavřeno
- €€

Armeria Reale

- Palazzo Reale, Piazza Castello 191
- 011 543 3889
- zavřeno v pondělí, út–pá odpoledne a so–ne odpoledne
- €

Mole Antonelliana

- Via Montebello 20
- 011 813 8560
- zavřeno v pondělí

Lanýže

Piemont je rájem pověstných bílých lanýžů (*tartufo bianco*, latinsky *tuber magnatum*), které patří k nejvzácnějším pokrmům. Lanýže znali už v době antiky a první písemný záznam pochází z 5. století př. n. l. Pochutnávali si na nich Babyloňané, Řekové i Římané. Lákala je nejen specifická chuť, ale i to, že lanýže byly považovány za účinné afrodiziakum.

V Itálii používají hledači lanýžů k vyčienčení jedinečné dobroty perfektně vycvičené – a velmi cenné – psy.

Klasičtí spisovatelé byli ve svých názorech na lanýže zmateni. Plutarch věřil, že jsou to koucky bláta uvařené bleskem. Juvenal si myslel, že jsou produktem hromu a deště. Plinius jejich původ nechápal a považoval je za největší zázrak přírody. Ve středověku se myslelo, že pocházejí od ďábla. Není divu – máme zde „rostlinu“ zjevně bez kořenů, větviček či kmene, bez listů, plodů či květů.

Lanýž je ve skutečnosti druh houby, který se během svého vývoje – pravděpodobně kvůli obraně proti přírodním živlům – ponořil pod zem. Jeho výtrusy nerozptyluje vítr, ale roznáší je různá zvířata, která ho mají za potravu, například hlodavci, vysoká zvěř, slimáci a divočáci. Díky tomu, že jsou pod zemí, nemůže docházet k fotosyntéze, a proto musí živiny získávat z kořenů jiných rostlin. Nejčastěji se jedná o dub, buk, lípu nebo lísku.

Velikost lanýžů je velmi různá, od hrášku po fotbalový míč. Do své konečné velikosti dorůstají na jaře během několika dnů. Chráněny před změnami počasí potom pomalu dozrávají, často až několik měsíců. Když v listopadu, někdy i později, dozrají, začnou vydávat svoji specifickou vůni, ale jen asi 10 dnů. Tak je zajištěno, aby byly sbírány jen v té době, když jsou plné životaschopných výtrusů. Poté začínou hnit a jsou jedovaté. Aby byly včas nalezeny, musí na svoji přítomnost nějak upozornit.

A právě v té chvíli je velmi důležitá jejich vůně, díky níž ji také mohou vyčienchat zvířata, která se využívají k jejich hledání. Nejčastěji jsou to psi a prasata, ale někdy se využívají i kozy, lišky a fretky, v Rusku dokonce i medvědů. Prasata, zejména svině, milují lanýže, protože mezi vůněmi, které tyto houby vylučují, jedna velmi připomíná pyžmové pohlavní feromony

TIP ZNALCE:

V Piemontu se odehrává řada lanýžových slavností a aukcí koncem podzimu, zatímco v Umbrii se konají počátkem jara.

JANE SUNDERLAND

Příspěvatelka National Geographic

kanců. Ve skutečnosti je zápach lanýžů asi dvakrát silnější, aby přilákal svini a ta pak roznesla výtrusy. Svině jsou však velké a těžko ovladatelné. Když jsou blízko lanýžů, může u nich také dojít k zuřivým útokům. Proto se dává přednost psům.

Tajemství lanýžů

Ale proč se toho kolem lanýžů tolik nadělá? Napohled nejsou nic moc a jejich zápach bývá přirovnáván k hnijícímu listí, přezrálému sýru, česneku, bylinám, metanu a k potu. Pro kuchaře je důležitá jejich jedinečná a jemná chuť. Elizabeth Davidová je ve své slavné knize *Italská kuchyně* (1954)

nazvala „nejlahodnějšími pochoutkami na světě“. Slavný francouzský gastronom z 19. století Brillat-Savarin zašel ještě dál a tvrdil, že „bez lanýžů by nemohlo existovat skutečně labužnické jídlo“.

K lanýžům patří i jejich tajemství, zdánlivě náhodný výskyt a éterická existence. Anglický básník Lord Byron (1788–1824) měl jednoho lanýže na stole, aby „napomáhal jeho tvořivosti“. Stejně důležitá je jejich vzácnost a napětí při jejich hledání. Je to jediná pochoutka, ba dokonce vůbec jediné jídlo, které se nedá pěstovat. Jejich výskyt je naprosto nepředvídatelný a v tomto směru je můžeme přirovnat k jakémusi zemědělskému svatému grálu. U jednoho stromu lanýže najdeme a u sousedního nikoli. A nikdo neví proč. Svou roli zde hrají i peníze. Podle váhy patří lanýže mezi nejdražší potraviny na světě. Snad jen šafrán je dražší.

Avšak k tomu, abychom mohli ocenit skvělé kvality lanýže, stačí relativně nepatrné množství. Nikde na světě, snad kromě střední Francie, si na nich nepochutnáte lépe, než v restauracích v Piemontu, Umbrii a částečně i v Toskánsku a v kraji Marche.

ZÁŽITEK: Vydejte se hledat lanýže

Jednoho mlhavého podzimního rána kráčíte hlubokým lesem společně s průvodcem a mužem, který má malého psa. Pes najednou zastaví, chvíli větrí ve vzduchu a poté začne hrabat v podrostu. Jeho pán ho jemně stáhne zpět, vytáhne malou lopatku a už zvedá ze země malou tmavou hroudu. Stojíte několik kroků od něj, ale náhlá vůně lanýže, která jako by přicházela z jiného světa, je i přesto silná a nezaměnitelná.

Hledání lanýžů je zábava, ať to děláte kdekoli, a je kombinací lehké procházky, zdravé straveného rána pod širým nebem, krásné krajiny a spousty fascinujících poznatků o této vysoce

neobvyklé a ceněné pochutině (navíc co najdete, můžete sníst).

Perfektním místem na hledání lanýžů je Umbrie – jedna z hlavních lanýžových oblastí Itálie (viz str. 269–286). Pro nezapomenutelný zážitek doporučujeme speciální třídní hledání lanýžů od Palazzo Seneca (*Via Cesare Battisti 12, Norcia, tel. 0743 817 434, www.palazzoseneca.com*) v umbrijské Norcii. Tento balíček, který v sobě kombinuje gastronomické a kulturní potěšení, zahrnuje ráno stravené s místním hledačem lanýžů na úpatí Monti Sibillini a kurz vaření zaměřený na přípravu pokrmů ochucených černým lanýžem. Tento balíček stojí od 321 do 363 eur podle sezóny; v květnu a září neprobíhá.

Národní park Gran Paradiso

První italský národní park byl založen jako královský honební revír výhradně pro Vittora Emanuela II. Savojského a jeho rodinu v roce 1856. V roce 1920 Vittorio Emanuele III. věnoval revír státu a o tři roky později byla tato oblast vyhlášena národním parkem. Dnes má Parco Nazionale del Gran Paradiso rozlohu 70 000 hektarů. Spojuje Piemont s Valle d'Aosta a chrání majestátní horskou scenérii masívu Gran Paradiso (4 061 m).

Údolí Valnontey se pyšní nádhernou scenérií typickou pro krajinu v celém Parco Nazionale del Gran Paradiso.

Parco Nazionale del Gran Paradiso

 84 B4
www.parks.it
www.pngp.it

POZNÁMKA: Park má několik návštěvnických center a informačních míst, z nichž mnohá jsou otevřená pouze v sezóně; jejich seznam najdete online na www.pngp.it.

Alpskou krajinu parku tvoří pusté vrcholky hor, alpské louky a nádherná údolí. Celoroční sněh a ledovce působí jako ponuré pevnosti z ledu a kamene, po nichž se dolů řítí horské potoky zavlažující květinami poseté pastviny i modřínové, jedlové a borovicové lesy. Je zde také spousta vodopádů, hlubokých údolí a pastvín, ke kterým se díky dobře udržovaným silnicím a pěšinám snadno dostanete.

Do parku se můžete dostat z Piemontu na jihu, ale pro většinu návštěvníků bude snadnější a zajímavější přístup z **Valle**

d'Aosta ze severní strany (viz str. 94–95). Nejlepší je vydat se po jedné ze tří silnic, které procházejí většími údolními na severní straně parku – Val di Rhêmes, Val Saverenche a Val di Cogne. Ze všech těchto silnic je nádherný výhled na okolní krajinu. Můžete také zastavit a vydat se po různých turistických stezkách, které se liší délkou i náročností.

Val di Cogne

V ideálním případě byste se měli projet po všech třech silnicích, ale pokud nemáte čas, vydejte se po silnici SS507 údolím Val di Cogne. Dostanete se k hlavnímu letovisku Cogne. Je to malá vesnička vzdálená asi půl hodiny jízdy z Aosty. Po cestě se můžete zastavit u nádherného hradu v **Aymavilles**. Můžete si také udělat malou zájezdku a po úzké značené silnici se dostanete do malé vesničky **Pondel**, kterou proslavil římský most ze 3. století př. n. l. a akvadukt.

V **Cogne** můžete nechat své auto a získat podrobné informace o turistických stezkách (značení a číslování stezek má na starosti Italský alpinistický klub). Pokud však chcete spatřit nejkrásnější scenérii, vydejte se po jedné ze dvou menších silnic, které vedou ještě pár kilometrů

dál do parku. Po jedné z nich se dostanete do relativně klidné vesničky **Lillaz**, kde na mnoha domech mají tradiční břídlíkové tašky (můžete se také projít kolem říčky, která teče z Cogne). Nejkrásnější procházka vede z vesnice na sever podél údolí s mnoha krásnými vodopády, například Cascata di Balma.

Pokud pojedete po druhé silnici směrem na jih, dostanete se do rušné vesnice **Valnontey**, kde začíná jedna z nejpoblížších stezek parku. Nejdříve se vydáte do horského sedla **Vittorio Sella** (stezka 106/36) a vrátíte se kolem jezera Lago di Lauson (stezka 39) a přes horské sedlo Sella Herbetet (stezka 33). Na tento výlet si rezervujte celý den a raději sem nejezděte o víkend, kdy je zde mnoho lidí. Vesnice Valnontey je také známa díky zahradě **Giardino Botanico Alpino Paradisia** (tel. 0124 901 070, zavřeno od poloviny září do poloviny června, €), která byla vytvořena v roce 1955. Můžete obdivovat mnoho druhů divokých alpských rostlin a květin, které se zde pěstují.

Divoká zvěř

Kromě nádherných scénérií můžeme v Gran Paradiso obdivovat také zvířata, která zde žijí ve volné přírodě. Překvapující je i to, jak snadno je můžeme pozorovat. Nejdůležitější mezi místními zvířaty je kozorožec (*stambecco*) patřící mezi sudokopytníky, který se stal symbolem parku. Takřka v celé Evropě vyhynul, ale v parku, kde patří mezi chráněná zvířata už od roku

ZÁŽITEK: Turistika v Gran Paradiso

Vyrazit brzy ráno na jednu z turistických tras v Parco Nazionale del Gran Paradiso je nejlepší z jedné z mnoha zdejších vesniček dole v údolí. Projděte se po pastvinách pokrytých ranní rosou a rozkvetlými květinami a potom se vydejte na výstup přes chladné borové lesy, které pokrývají většinu strmých nižších svahů zaledněných údolí. Nejtěžšímu výstupu se můžete vyhnout tak, že nastoupíte do lanovky. Ať tak či onak, ocitnete se brzy nad špičkami stromů, na loukách, které jsou až do června plné jarních květů.

Turistika je tu dobře organizovaná – jsou k dispozici výborné mapy, stezky jsou dobře značené a skvěle udržované a v návštěvnických centrech vám poradí takovou trasu, která odpovídá vašim schopnostem a časovým možnostem. Gran Paradiso je zároveň jedním z „nejsnazších“ čtyřtisícových vrcholů v Alpách, přesto však budete potřebovat průvodce. Najmout si ho můžete prostřednictvím Società delle Guide Alpine (www.guidedaltamontagna.com) – stránka, která vás přesměruje na místní průvodce v každé oblasti a oficiálně schválené průvodcovské organizace.

1821, se mu daří. Celkem zde žije asi 5 000 kusů, což je příliš vysoký počet. V parku nemá kozorožec nepřítele a jeho rozmnožování tak nebrání žádná přirozená překážka. Plány na vysazení vlků, nebo dokonce i rysů, byly neúspěšné. Počty kamzíků jsou také vysoké a podobně jsou na tom i svišti, jejichž pronikavý varující pískot je při výletech parkem běžně slyšet. Při procházce kolem Valnontey si můžete být jisti, že kozorožce a kamzíka určitě spatříte. ■

Cogne

 84 B4

Informace pro návštěvníky

 Via Bourgeois 34
 0165 74040
 Zavřeno 12.30–15

www.cogne.org

Projížd'ka údolím Valle d'Aosta

Během této krásné projížd'ky z Pont-St.-Martin až do Courmayeur spatříte nádhernou alpskou scenérii, včetně úpatí hory Mont Blanc a historického města Aosty.

Pont-St.-Martin 1 je slavný díky svým vinicím a menšímu římskému mostu z 1. století př. n. l. v jeho centru. Odtud si můžete udělat malou odbočku po silnici SS505 nádherným alpským údolím **Val di Gressoney** s loukami, tradičními domky a tyčícími se horami. Žijí zde potomci švýcarských přistěhovačů, kteří sem přišli z kantonu Valais ve 12. století a dodnes mluví starým německým dialektem.

Po pár minutách jízdy z Pont-St.-Martin po silnici SS26 spatříte pevnost **Fortezza di Bard** (pro veřejnost zavřeno). Je to jedna z asi 70 pevností, které údolí Valle d'Aosta proslavily. Na příkaz Napoleona byla tato pevnost zbourána a v 19. století byla z větší části přestavěna. O kousek dál při stejné silnici stojí nádherný hrad **Castello di Issogne 2**

(tel. 0125 929 373, od října do února je zavřeno 12–13.30 a ve středu, €€), který postavil

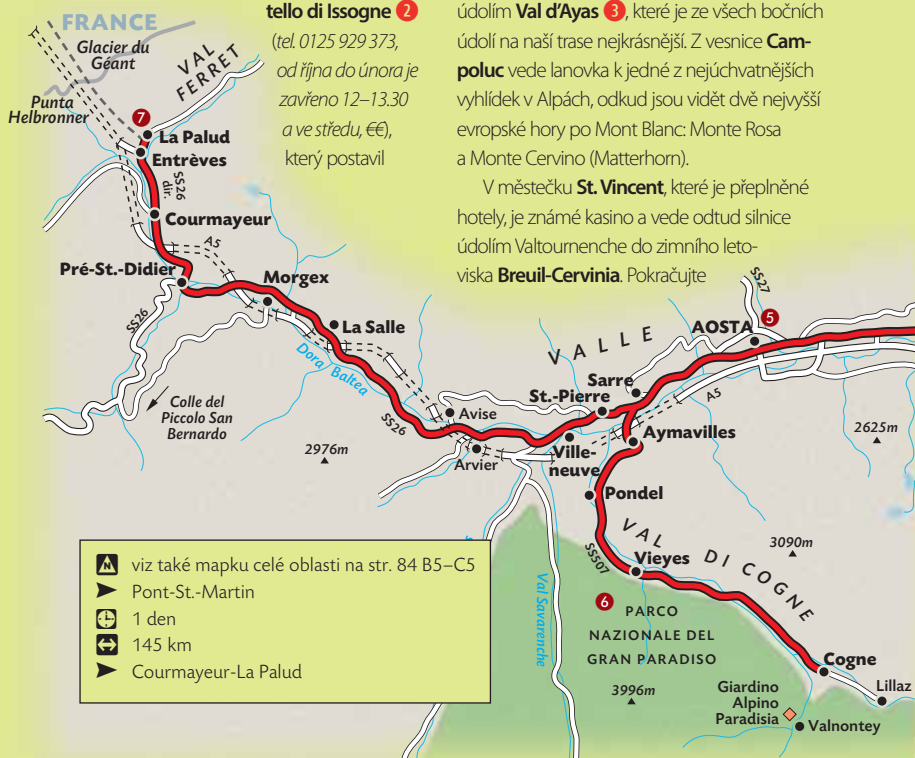
NENECHTE SI UJÍT

• Val d'Ayas • Castello di Fénis • Parco Nazionale del Gran Paradiso • Mont Blanc – výlet lanovkou (vezměte si svůj cestovní pas)

v roce 1498 Georges de Challant pocházející z rodiny ovládající Valle d'Aosta po staletí. Na druhém břehu řeky stojí hrad **Castello di Verrès** (tel. 0125 929 373, zavřeno 12.30–13.30 a ve čtvrtek, €), který také postavil Challant. Jeho vzhled odpovídá jeho účelu – byl postaven kvůli obraně a nikoliv k bydlení.

Z Verrès odbočíte na silnici SS506 vedoucí údolím **Val d'Ayas 3**, které je ze všech bočních údolí na naší trase nejkrásnější. Z vesnice **Campoluc** vede lanovka k jedné z nejúchvatnějších vyhlídek v Alpách, odkud jsou vidět dvě nejvyšší evropské hory po Mont Blanc: Monte Rosa a Monte Cervino (Matterhorn).

V městečku **St. Vincent**, které je přeplněné hotely, je známé kasino a vede odtud silnice údolím Valtournenche do zimního letoviska **Breuil-Cervinia**. Pokračujte

dál až ke krásnému hradu **Castello di Fénis** 4 (tel. 0125 764 263, zavazeno v úterý a 12–13.30 od října do března, € €), ve kterém jsou významné fresky a nádherný nábytek z 15. století.

Od Aosty dál

Při návštěvě **Aosty** 5 (informace pro návštěvníky, Porta Pretoria 3, tel. 0165 236 627, www.regione.vda.it) se nenechte odradit průmyslovým předměstím, protože v hezkém historickém centru jsou římské zříceniny, středověké kostely a klidná stará náměstí. Původními obyvateli byli Salassové. Když město dobyli Římané, dali mu jméno Augusta Praetoria na počest císaře Augusta – Aosta je zkomolenina císařova jména. Po staletí město dobře prosperovalo díky své strategické pozici. Dnes vzkvétá díky turismu, obchodu a také díky dvěma tunelům (Mont Blanc a St. Bernard).

Aostě se také říká „Řím v Alpách“, což není až tak přehnané. Seznam římských památek je úctyhodný. Ve starém centru navštívte římské fórum, divadlo a amfiteátr. Kousek dál z centra stojí Porta Pretoria, Augustův oblouk a starý římský most.

Museo Archeologico Regionale (Piazza Roncas 12, tel. 0165 238 680 nebo 0165 238 685) je menší muzeum vedle římského fóra, kde jsou vystaveny římské a další staré artefakty. Nedaleko stojí **cattedrale** (katedrála) z 12. století. Uvnitř jsou krásné hrobky, chórové lavice a mozaiková podlaha. Menší klenotnice slouží jako muzeum – **Museo del Tesoro** (Piazza Giovanni XXIII, tel. 0165 363 589, otevírací hodiny si zjistíte telefonicky). Dalším významným kostelem je **Collegiata di Sant'Orso** (Via Sant'Orso). Je to okouzlující středověký komplex s převorstvím, nádhernou románskou křížovou chodbou a starou kryptou.

Z Aosty pokračujeme do Sarre, kde odbočíme po silnici SS507 směrem do Cogne a do **Parco Nazionale del Gran Paradiso** 6 (viz str. 92–93). Po této nutné zajižďce se vrátíme zpět na silnici SS26, která stoupá směrem k vrcholům na konci údolí. Po cestě uvidíme další tři hrady: v Sarre a v malebných vesničkách St.-Pierre a Aise. U vesnice Pré-St.-Didier můžete odbočit po SS26, která

se zde rozděluje, a vydat se malebnou krajinou směrem na Colle del Piccolo San Bernardo.

Nakonec si určité udělejte čas na projíždku slavnou **lanovkou** (www.compagniedumont-blanc.fr, €€€€€) na Mont Blanc (Monte Bianco). Lanovka vyjíždí z vesničky **La Palud** 7, blízko městečka Courmayeur. Cesta k lanovce je dobře značená. Většina turistů jede jen do Punta Helbronner, ale lanovka má ještě další dva úseky (v provozu od dubna do září), po kterých se dostanete přes ledovec Géant až do Francie. Lanovkou se pak vrátíte zpět do La Palud.

Janov

Sláva Janova (*Genova*) byla postavena na hrdinských činech jeho námořníků a obchodních možnostech největšího italského přístavu. Skvostné město (*La Superba*), jak se Janovu také říká, se nepyšní mnoha nápadnými památkami, ale pokud se provrtáte škaredou slupkou a dostanete se k historickému jádru, odhalíte Janov plný bohatých kostelů, paláců a galerií.

Piazza San Matteo se pyšní okouzlujícím černobíle pruhovaným gotickým kostelem San Matteo.

Genova (Janov)

 84 D2

Informace pro návštěvníky

 Via Garibaldi 12/r

 010 557 2903

 Zavřeno
13–14.30

www.comune.genova.it

www.turismo.genova.it

www.turismoinliguria.it

Díky strategické pozici a přístavu byl vzestup Janova celkem přirozený. Během největšího rozkvětu ve 14. století patřila tomuto městskému státu území v Sýrii, severní Africe i na Krymu. V roce 1380 porazily Janov Benátky, čímž byl omezen jeho vliv, ale během následujících dvou století se díky bankovníctví a dalším obchodním aktivitám opět dostal na vrchol. Velké dynastie obohatily město o paláce, parky a umělecká díla. Nastal druhý zlatý věk města narušený ztrátou kolonií, které získali Benátčané a Turci, a zvyšujícím se podílem dalších středozemních přístavů na obchodování.

Historické centrum Janova je změtí ulic a uliček, které se kroutí a klikatí nahoru a dolů. Prohlídku začněte na jednom z velkých náměstí **Piazza Matteotti**, kterému dominuje obrovský **Dóžecí palác** (*Palazzo Ducale*, tel. 010 557 4000, *otevírací doba se často mění*). Byl postaven během několika století jako sídlo janovských dóžat, která zde vládla ve středověku. Dnes se zde konají výstavy a kulturní akce. Odtud se vydejte směrem na západ ke katedrále San Lorenzo.

San Lorenzo a okolí

Cattedrale di San Lorenzo je janovskou katedrálou. Začala se stavět v 9. století a dokončena byla v roce

1118. Během následujících staletí byla neustále zkrášlována, takže v celé stavbě vznikla zvláštní směsice stylů. Barokní výzdobu interiéru doplňuje krásná renesanční kaple

Cappella di San Giovanni

(1451–1465), která je zasvěcena sv. Janu Křtiteli, hlavnímu patronu Janova. V kapli je uložen francouzský sarkofág ze 13. století, ve kterém prý kdysi byly uloženy ostatky svatého Jana Křtitele. Ze sakristie můžeme vstoupit do chrámové **pokladnice** (v neděli zavřeno, €€), kde je uložen modrý podnos „Sacro Catino“, na němž prý byla přinesena světcova hlava Salome. Najdete tu také zelenou mísu, která prý byla použita při poslední večeři.

Severně od San Lorenza se rozkládá jedno z nejmalebnějších janovských náměstí **Piazza San Matteo**. Malý kostel a staré domy nechala přestavět rodina Doria v roce 1278. Směrem na jih stojí nejkrásnější kostel starého Janova, kouzelný **San Donato**, který má osmistrannou zvonici, krásné dveře a obraz „Klanění mudrců“ od Joose van Cleve. O kousek dál stojí kostel **Sant' Agostino**, v jehož muzeu můžeme obdivovat fresky, sochy a úlomky z archeologických vykopávek.

Románský kostel **Santa Maria di Castello** (blízko Piazza Embriaci) vděčí za své jméno starému římskému hradu, který stával na tomto místě a z něhož se zachovalo několik zbytků. V kostele je několik hodnotných fresek a soch, ale největším pokladem je přiléhající dominikánský klášter. V níže lodžii ve druhé křížové chodbě můžeme obdivovat úžasné fresky z 15. století, zatímco ve vyšší lodžii

je jednobarevná freska sv. Dominika a svatostánek Nejsvětější Trojice. Obě díla vytvořili janovští umělci v 15. století.

Via Garibaldi

Via Garibaldi bývá často nazývána nejkrásnější ulicí v Itálii. Ulice byla navržena v letech 1551–1558 jako Strada Nuova neboli Nová ulice. Byla vytvořena pro nově zbohatlé kupce, kteří měli v uzavřené středověké čtvrti málo místa. Dnes byla většina paláců přestavěna na kan-

Cattedrale di San Lorenzo

 Piazza San Lorenzo
 010 247 1831
 zavřeno 12–15

Sant'Agostino

 Piazza Sarzano 35
 010 251 1263
 v poděli zavřeno
 €

Kryštof Kolumbus

O Kryštofu Kolumbovi (1451 – 1506) je toho známo pozoruhodně málo. Mořeplavcova ručně psaná poslední vůle z roku 1498 prohlašuje, že se narodil v Janově, ale registry starého města zaznamenávají pouze jméno jeho otce, tkalce. Někteří vědci tvrdí, že se narodil v Piacenze v Emilia-Romagna, jiní ho zase považují za Švýcara, Korsičana, Francouze nebo Angličana. Podle dalších to byl španělský žid vyhnaný perzekucí do italského exilu, zatímco několik zbývajících ho považuje za levantského piráta Giorgia Bissipata. Janov se tím ale nezbývá: Cristoforo Colombo, jak zní jeho italské jméno, se tu objevuje na každém kroku v podobě mnoha soch a maleb na ulicích a piazzách, fontán, názvů barů nebo třeba městského letiště.

celáře nebo přepychové obchody, ale původní fasády, fresky, fontány a zpola skryté vnitřní zahrady stále uchvacují svou krásou.

V nádherné řadě tu stojí jeden palác za druhým: Palazzo Cambiaso (č. 1), Palazzo Carrega-Cataldi (č. 2), Palazzo Parodi (č. 3), Palazzo Doria (č. 6) a Palazzo Podestà (č. 7). **Palazzo Doria-Tursi** (č. 9) dnes slouží jako

POZNÁMKA: Card Musei (www.museidigenova.it, €€€-€€€€) nabízí neomezený vstup do dvaaadvaceti velkých janovských muzeí na dobu 24 nebo 48 hodin. Seženete ji v zúčastněných muzeích.

Palazzo Doria-Tursi, Palazzo Bianco a Palazzo Rosso

- ✉ Palazzo Doria-Tursi: Via Garibaldi 9
- ✉ Palazzo Bianco: Via Garibaldi 11
- ✉ Palazzo Rosso: Via Garibaldi 18
- ☎ 010 557 4972
- 🕒 v poděli zavřeno
- 💶 €€ jedna kombinovaná vstupenka do všech tří paláců

Palazzo Spinola

- ✉ Piazza Pellicceria 1
- ☎ 010 247 7061
- 🕒 zavřeno v neděli dopoledne a v pondělí
- 💶 €

Acquario

- ✉ Ponte Spinola, Strada Aldo Moro
- ☎ 010 23451
- 💶 €€€€
- www.acquariodigenova.it

Palazzo Reale

- ✉ Via Balbi 10
- ☎ 010 271 0236
- 🕒 zavřeno v pondělí a v úterý od středu dopoledne
- 💶 €€

radnice a sídlo městského muzea umění, v němž jsou uloženy tři dopisy Kryštofa Kolumba a housle, které kdysi patřily slavnému janovskému rodákovi, houslistovi Nicolò Paganinimu (1782–1840).

Další důležitou zastávkou je **Palazzo Bianco** (č. 11), ve kterém je vystavena jedna z největších uměleckých sbírek města. Některá díla jsou od vynikajících, ale málo známých janovských umělců. Jsou zde však také díla od nejlepších

TIP ZNALCE:

Ligurské pesto je nejlepší na světě – a to není žádné přehánění. Bazalka, která tu roste, má charakteristickou bohatou chuť. Objednejte si ho v každé dobré janovské restauraci.

JANE WOOLDRIDGE

Autorka National Geographic

italských mistrů, včetně Caravaggia, Veronese a Filippina Lippiho. Nechybí zde ani holandská či vlámská díla, například od Memlinga („Žehnající Kristus“), Joose van Cleve („Madona s dítětem“) a Jana Provosta („Sv. Petr“, „Zvěstování“ a „Sv. Alžběta“).

Přímo naproti Palazzo Bianco stojí **Palazzo Rosso** (č. 18), kde můžete obdivovat další vynikající obrazy. Jsou zde portréty od Antona Van Dycka a obrazy od Dürera, Veroneseho, Palmy il

Vecchia a méně známých janovských umělců.

Palazzo Spinola

Třetí významná janovská galerie je umístěna v Palazzo Spinola, který stojí směrem na jihozápad od Palazzo Rosso. Překrásné místnosti ze 17. a 18. století, ve kterých jsou obrazy umístěny, jsou téměř stejně nádherné jako díla samotná. Převažují samozřejmě janovští umělci, například stropní fresky (1615) Lazzara Tavaroneho, ale jsou zde zastoupeni i známější umělci, zvláště Joos van Cleve („Klanění mudrců“), Antonello da Messina („Ecce Homo“), Rubens (jezdecký portrét Gia Carla Dorii) a Van Dyck (půvabná „Madona s dítětem“).

Kolem janovského přístavu

V roce 1992 v rámci příprav na oslavy pětistého výročí Kolumbovy cesty do Nového světa se celý Janov vystrojil a zvlášť byl zkrášlen jeho přístav, kde Renzo Piano, jeden z nejlepších evropských architektů, nádherně přetvořil dříve zpustlé nábreží. Zdaleka nejpobulárnějším z nových objektů je Acquario, nejmodernější a druhé největší akvárium v Evropě s 50 velkými nádržemi a s 20 000 mořskými živočichy. Můžete zde vidět delfíny, tuleně, žraloky i tučňáky spolu s bezpočtem menších ryb a různých mořských živočichů.

Nedaleko odtud na sever stojí velký a přepychový **Palazzo Reale** plný nádherných komnat a síní, který byl v 17. století postaven pro významnou rodinu Balbi. ■

Portofino

Portofino je perlou již vyšperkovaného pobřeží. Tato romantická a nádherná rybářská vesnička se stala jedním z nejexkluzivnějších a nejdražších letovisek. Když už vás unavují jachty, drahé obchody, zástupy turistů, spleť vydlážděných uliček, módní kavárny a večere v restauraci při svíčkách, můžete jít na vycházku do lesa a vdechnout vůni borovic, nebo se můžete vydat po některé z mnoha pěšinek na výběžku nad vesnicí.

Prohlédněte si vesnici a vydejte se ke kostelu **San Giorgio** (*Salita San Giorgio*), kde jsou údajně uloženy ostatky sv. Jiří (San Giorgio), které sem ze Svaté země přinesli ve 12. století vracející se křižáci. Potom projděte kolem hradu a vydejte se po pěšince k majáku. Je to asi 4 km. Toto je jedna z nejpokladnějších procházek a hned poznáte důvod. Nádherný výhled, zvláště při západu slunce, do smrti nezapomenete. Podobně magickou vyhlídku nabízí silnice vedoucí po okraji srázu do blízkého letoviska Santa Margherita Ligure.

Parco Naturale di Monte di Portofino

Výběžek nad Portofinem je téměř celý pod ochranou

Parco Naturale di Monte di Portofino. Okrasou strání jsou borovice aleppo a borovice přímořská, voňavé byliny, jalovec, vřes, císt a více než 700 druhů polních květů. Poklidné pěšinky vybíhají do všech směrů z Portofina i z rybářské vesnice **Camogli** na západní straně výběžku. Z delších stezek vede nejkrásnější z Portofina do kláštera **San Fruttuoso** (11. století), který je idylicky posazen mezi olivovníky a borovicemi na konci úzkého zálivu. Tam i zpět je to asi 15 km a trvá to asi 4 hodiny, ale jednu cestu (nebo obě) se můžete svést lodí a prohlédnout si tak nádherné pobřeží. ■

Portofino

 85 E2

Informace pro návštěvníky

 Via Roma 35

 0185 269 024

www.comune.portofino.genova.it

Parco Naturale di Monte di Portofino

Informace pro návštěvníky

 Viale Rainusso 1, Santa Margherita Ligure

 0185 289 479

www.parcoportofino.it

ZÁŽITEK: Vydejte se hledat kytovce

Ve vodě před vámi se prohání hejno delfinů, v dálce vidíte útesy a mlhavé vrcholky nádherného ligurského pobřeží. V moři u Ligurie žije jedna z největších populací velryb a delfinů ve Středomoří a v období od poloviny května do poloviny září je možné připojit se k týdenním vědecko-výzkumným plavbám jako platící dobrovolník. Budete pomáhat místním odborníkům z italské neziskové organizace sbírat a zaznamenávat data o různých

populacích kytovců a zároveň se dozvíte mnoho poznatků o biologii a ochraně moří.

Účastníci – 6 až 12 na jeden kurz – jsou zároveň plnohodnotnými členy posádky na palubě výzkumné lodi o délce 6,5 metru. Veškerý výcvik získáte na místě a nejsou vyžadovány žádné předchozí zkušenosti s mořem ani výzkumem. Poplatky začínají na 850 eurech včetně letu; pro více informací navštivte www.responsibletravel.com.

Cinque Terre

Většina tajemství je nakonec odhalena. Toto bohužel platí i o Cinque Terre (*pět zemí*). Je to pětice vesnic na pobřeží, které byly až donedávna téměř nepřístupné po silnici a téměř neznámé pro turisty. Doposud si vesnice udržují své kouzlo. To platí i o okolní krajině, kterou tvoří strmé útesy, vinice, olivové háje a prudké terasovité svahy.

Cinque Terre

www.cinqueterre.it

www.turismoinliguria.it

www.parconazionale5terre.it

Levanto

 85 E2

Informace pro návštěvníky

 Piazza Mazzini 1-3

 0187 808 125

Monterosso

 85 E2

Informace pro návštěvníky

 Vlakové nádraží

 0187 817 059

Riomaggiore

 85 E1

Informace pro návštěvníky

 Piazza Rio Finale 26

 0187 920 633

Vernazza

 85 E1

Informace pro návštěvníky

 Vlakové nádraží

 0187 812 533

Manarola

 85 E1

Informace pro návštěvníky

 Vlakové nádraží

 0187 760 511

Maličká Manarola je malebně posazena mezi útesy a mořské pobřeží.

Do většiny vesnic se dostanete autem, ale parkování je velmi obtížné a klikaté silnice s prudkými zatáčkami a velkým stoupáním jsou pro řidiče noční můrou. Proto si raději udělejte své stanoviště v jedné z vesnic nebo putujte z jedné vesnice do druhé pěšky, vlakem nebo, což je nejlepší, lodí. Bývá zde nedostatek ubytovacích kapacit, ale zkuste to v **Levantu**. Je to příjemné město směrem na sever a je tam spousta hotelů.

Lákadla všech pěti vesnic jsou podobná: intimní pláže pokryté oblázky, malé zátoky, dobrá bílá vína, romantické rybí restaurace a malebné domky pastelových barev. Nic z toho by vás nemělo zklamat a brzy si určitě něco z toho oblíbíte. Když se rozhodnete pokračovat v cestě, vlak

nebo loď vás převezve do sousední vesnice za pár minut.

Pro mnohé je nejoblíbenější **Manarola**, po které hned následuje **Vernazza**. Největší a nejpopulárnější, přestože nejméně půvabná je vesnička **Monterosso**, ale je zde největší pláž a nejlepší výběr ubytování. **Riomaggiore** má také mnoho ubytovacích kapacit a je hezčí. Nejmenší je **Corniglia**, která se rozkládá vysoko nad mořem. Místní obyvatelé se zabývají spíše zemědělstvím než rybářstvím, ale blízko je i dlouhá oblázková pláž. Určitě si vyjdete na menší výlet – podrobnosti získáte v turistických informacích. Dobře značená Via dell'Amore (cesta lásky) mezi Manarolou a Riomaggiore je nejznámější stezkou a je dlouhá necelé dva kilometry. ■

ZÁŽITEK: Pomozte ochránit Cinque Terre

Cinque Terre je jednou z nejúchvatnějších krajín v Evropě, jedinečnou kombinací oddělených komunit s pozoruhodným společenským a historickým odkazem a životního prostředí, které spojuje moře, útesy a hornaté okolí s neobvyklými terasami a osmi tisíci kilometrů kamenných stěn vytvořených člověkem.

Cinque Terre je však také ohroženou krajinou. Po odlivu pracovních sil ze zemědělství a farmářství v 50. letech dnes zůstává obděláván jen malý zlomek oblasti – a terasy pro pěstování vína a oliv, na nichž lidé pracovali po celá staletí, se začínají pozvolna rozpadat. Kdyby izolované vesničky se nyní staly obětí masového turismu se vším, co to přináší: malická populace osmi set lidí ve Vernazze se například během letních dnů více než zdvojnásobí a turisté na proslavených stezkách mezi vesničkami Cinque Terre – Manarola, Vernazza, Monterosso, Riomaggiore a Corniglia – jen dále přispívají k erozi celého pobřeží.

Existuje řada organizací na ochranu této oblasti, včetně **Protect the Cinque Terre** (www.protectcinque-terre.com), která sídlí přímo zde. V současnosti si můžete zaplatit účast na zhruba deseti víkendových dobrovolnických programech ročně (v anglickém jazyce), z nichž si můžete vybrat třeba „From Stone to Structure“, v němž budete doprovázet a pomáhat jednomu z místních kameníků, kteří dosud ovládají řemeslo suchého zdění, opravovat terasy vysoko nad vesničkami, nebo „Vintage in Vernazza“, kde budete pomáhat sbírat a transportovat hrozny po strmých svazích,

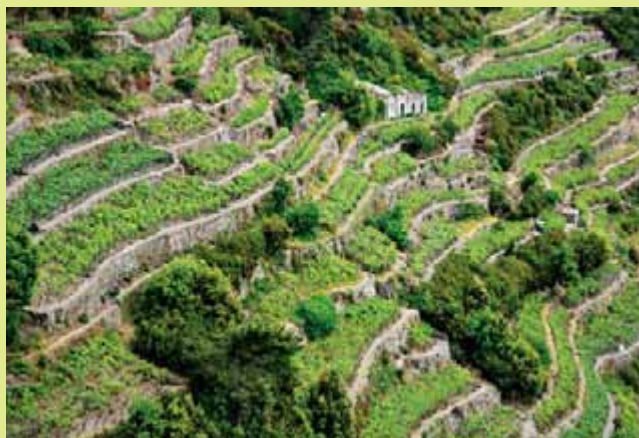
čímž pomůžete zachovat jedinečný zemědělský systém, jenž upadá kvůli intenzivním pracovním metodám vyžadovaným tímto terénem.

Příležitosti k delší dobrovolnické práci v oblasti – dvouaž čtyřtýdenní pobyty – nabízí **Legambiente** (www.legambiente.it), jedna z nejpřednějších a nejuznávanějších neziskových ekologických organizací v Itálii. Legambiente navázala spolupráci s úřady Národního parku Cinque Terre roku 2002. Dnes pořádá pracovní tábory s centrem v Riomaggiore, v nichž se dobrovolníci účastní produkce potravin, čištění a údržby stezek a teras.

Z vesniček se vinou klikaté a strmé stezky, které po tisíce let používali lidé

obhospodařující olivové háje a vinice; vezmete si s sebou vše, co potřebujete na celý den, a budete si moci vychutnávat překrásné výhledy na vesničky a útesy i další velkolepé scenérie v oblasti. Budete pomáhat opravovat kamenné zdi a terasy poničené sesuvy půdy, vyměňovat zábradlí a další části stezek, než si uděláte přestávku na oběd ve stínu olivovníku.

Více informací o dobrovolnických příležitostech v Cinque Terre s Legambiente najdete na www.vap.org.uk (do vyhledávání zadejte „Riomaggiore“). Nebo, pokud disponujete slušnou italštinou, vyhledejte „Campi di Volontariato“ na webových stránkách Legambiente.

Mimořádné terasy Cinque Terre, které byly obdělávány po mnoho staletí.

Další zajímavá místa v severozápadní Itálii

ASTI

Piemontské město Asti leží v srdci vinné oblasti severní Itálie. Proto je známé především díky bílému šumivému vínu Asti Spumante. Nejdramatičtějším festivalem ve městě jsou každoroční závody na koních organizované se středověkou pompézností. Současně probíhají slavnosti vína a počátky vinobraní (*vendemmia*) na konci září.

Mnoho místních starších památek se nachází na hlavní třídě Corso Vittorio Alfieri a v jejím okolí. Tato třída byla pojmenována po místním básníkovi a dramatikovi, který žil v letech 1749–1803. Určitě si prohlédněte spousty středověkých věží na západním konci ulice, **Dóm** (Duomo) a kostel **San Pietro** in Consavia z 15. století (Corso Vittorio Alfieri 2, tel. 014 135 307, v pondělí zavřeno, €€), ve kterém jsou slavné fresky ze 17. století, křížová chodba a oválné románské baptisterium. Na západ od Piazza Alfieri stojí kostel **Collegiata di San Secondo** z 13. století, v němž jsou fresky z 15. století a krásný renesanční obraz od Gandolfina d'Asti (www.astiturismo.it).

84 C3 Informace pro návštěvníky Piazza Alfieri 29 0141 530 357 nebo 0141 353 034 zavřeno v neděli odpoledne a 13–14.30

LERICI

Ligurské přímořské město Lerici je velmi oblíbené mezi italskými i zahraničními turisty pro svou příjemnou a klidnou atmosféru. Mezi návštěvníky byly i mnohé postavy světové literatury, například spisovatel D. H. Lawrence a básník W. B. Yeats. V roce 1822 si z blízké vesnice San Terenzo vyjel na lodi anglický romantický básník Shelley. Tato plavba se mu však stala osudnou – Shelley se utopil u toskánského pobřeží. Lerici, které bylo původně rybářskou vesnicí, se vypíná nad krásnou zátokou pod zmařenou pisánskou pevností, ze které je krásný výhled. Krásně malované domy a vily stojí na pobřeží, odkud můžete pozorovat, jak připlouvají a odplouvají lodě. Jídlo a pití podávají v mnohých barech a restauracích. Můžete také odpočívat na nevelkých plážích.

www.comunelerici.sp.it **85 F1 Informace pro návštěvníky** Via Biagini 6 0187 969 164

Portovenere

Portovenere na Riviére di Levante láká návštěvníky svým přístavem, barevnými domy a malými uličkami a průchody. Mezi významné památky patří kostel **San Pietro**, který byl založen v 6. století. Z tohoto místa na konci nábřeží, kterému se říká Palazzata, si můžete vychutnat krásný pohled na ostrov Palmaria. V horní části vesnice můžete navštívit kostel **San Lorenzo** (sv. Vavřínc) z 12. století. Reliéf nad vchodem zobrazuje mučednickou smrt sv. Vavřínce, který byl upečen na rožni. Odtud můžete vylézt na bašty místní pevnosti z 16. století, odkud je úžasný pohled na Leric na východě a na hradbu útesů obepínajících Cinque Terre na západě.

www.portovenere.it **85 E1 Informace pro návštěvníky** Piazza Bastrieri 7 0187 790 961 zavřeno 12–16

Sacra di San Michele

Ti, kdo hledají pravý středověký klášter pro natáčení nového filmu, najdou to, co potřebují právě zde. Opatství (www.sacrasanmichele.com) bylo založeno kolem roku 1 000 na jedné z hlavních poutních cest vedoucích do Říma. Později se stalo jedním z nejmocnějších náboženských středisek v Evropě, pod které spadalo dalších 140 řeholních domů v Itálii, Francii i Španělsku.

Zvenku vypadá tato tmavá nepřístupná osamělá stavba jako pevnost. Stojí na kopci ve výšce 962 m n.m. K hlavní bráně Porta del Zodiaco vede 154 schodů vytesaných do skály, kterým se říká **Scalone dei Morti** (Schodiště mrtvých). Románský portál zdobí krásný starý reliéf. V klášterním kostele jsou různé středověké malby, které se však nevyrovňají krásnému výhledu z prostranství před kostelem.

www.sacradisanmichele.com **84 B4**

 Strada Sacra di San Michele, Monte Pichiriano, blízko Avigliany 011 939 130

 v zimě je v pondělí zavřeno €€

 vlakem z Turína, pak autobusem (nejezdí příliš často)